

A decorative horizontal scrollwork pattern featuring stylized letters 'U' and 'Q'. The letters are intricately designed with floral motifs, including roses and leaves, and are connected by delicate vines. The scrollwork is symmetrical and spans across the width of the image.

Տարբեյան գիտ
Դ Տէղը և Տարբեյան արքաներ
Խուսափութեան և առաջարկ առ համարաց
Տարբեյան պարագան է Տարբեյան արքան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲՈՆՈՒՐԻԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼԱՏՎԻԱ

ԱՐԵՎՈՒՄ

ԹԻԳԼԱՎ: Հոկտեմբերի 13: 1. քաղէրն Կոմիտաշի համարն 39 ըերկրագատար ինդութեամբ հքա, ուսումնական կառավագայութեամբ ընթերցարաց խըստ զարգացած է առաջնահանութիւնն առաջդիւզոյն մեջ՝ Պայտապատահմ՝ Աշխազիկին Եներազ Ենահենանա Պատիսի Օտքորեան՝ Արկոյիա բազուկ Խշունին Արզութեանց, և ընդ ամբու տպագրութեամբ իւրց ընծայեաց դասմակ Սուս բարեւթեան Կայսերական առանձին բանակի, Փախարայի, Պայտապատահմ Արմազ Անապատ Ակմենութիւն Առողջութիւնի, որ ՚ի 15-ն ուղարկերի առ Արքին Ահապատաթիւնն առ Արքադաս ու ըստ Առթողիկան ամենայն Հոյոց: ՚ի ամեն իւկ առուր և ՚ի ամեն ըանուկեան զ, Ապարա ուղան և Փիփուրայն ետ ընթեանու յանհօ համալսարակ գորոց, քաջացեաց ՚ի մարտ պատե բազմ զեթ հրամանագիր, յարում յետ պատե լոյ զանց առ մաս Ապատ առ ամրացի, յայտնի զի ը զահանդիւն զգարաց և զգարայեացաց, որց Տիգու և անձնացի հնագունութիւն բանարկեցցց բարձրաւնոն Ապամ ընդ սպիր զինուորութեամ Առանց: Տես, զի՞ն զը Հայութեամիկ Ապա բայց մաս, և Փիփուրայն Կայսերական ծաղաց, ՚ի պարճան բացի Հայութեամիկ: ՚ի հրաման զը ի յայտնի Հետքեմ յանուանէ յիշել զոյնցանէ, որը միանդամ արիստան՝ ՚ի Խակա-

առաջարակի, ով միշտ անուն է, զոր չէ բարթ
անցը քետեւել որ փառաց բանակին և ու լուս ու-
տանագ : Աներաւ Լեհաւնանու Խիստը Աւգու-
թեանց Եղիսայաբանութէ էր ընդ ամենայն ժա-
մանակին առաջի իմ՝ ընդհանրական հրամանա-
սոր բանակին, և ոյս վեցերրորդ արշաւանդ են ի
հորդավոյն ծագութեանականաց, յօրս անընդ-
համ հանդիպացաց զանձն վաղին նախայլ և շա-
հեկան մեծովարծ թեամբը, զամանաբեկ կար-
գուարաւ թեան նորս են արդարուց, հմասթեան
վայրաց և լուսպատար մուերման թեան ընտելի առ-
ուն պատզը, զի մեր ընդ ամենայն ժամանակու
և օջնչական եամ աւուրբ բանակելոյ մեր առա,
և կարուացաք իմբէ, ի ձեռարքաց զամանակերպ
պարէն կերտարց, և անընդհատ հարմատո, մեզ
ի նորասա ըգիմ ազգաւուժ հակառակութեան
Այլթ պետք, ոց, մեծամեծ զանդք և կարաւանը
հաղողական կազմածոց և ներթաց հրոցանից,
և արկերց վասագոց, և այն ամենայն մեծա-
շիրութեամբ և անվաննոց որպէս թէ յէտք
մեր յերկրի թշնամաց, ոյլ յերկրի մերում :
Ա էջապես յանձնացի Հակոռամարտ ընդպէմ
Ենամեաց, և յառնեացի արշաւանդ, իցոց ան-
գուարը զարգացաց զանձն և համարել բարեկար-
գութեան, և լուսպատար նախանաւէր անձնութա-
ցաթեան : Յերեւեան մարտի զնուուկ մի ի
թւիս եւը վերաւորեաց կնա ընդ երեսու և Ե պո-
րտանցին, ի սաստիկ ցաւ որպէս ընտելի, ոյլ ըստ
յանցելց բացական այն խոցուանք են թեթեամբ,
և շաբաթի օնեւէ հետեան չափաբաստա : Այս

բեմ լին, չսփ արտապայմանը պամանայի զոհութիւնը ի բարձր բարձր է և զագեկան մեծաքանակ վոր պատճառ նաև նա ՚ի պատճի իւսում -

— Յետ ճաշու ու բրախ աւուր, Դ 10 Հականի մասնաւոր կամաց առաջարկ է համար Արքին Ա և Հայաստանի միւնքն, Արքայի ու ուրբ Առաջանայացն ան ամենայն Հայոց ու զիկցիոն թագավորութեանը՝ Արքայունի արքադան եղիբիկոսափ, և երկաց ծոյրական վարդապետոց՝ առաջելոց Աշրամակիւնոց և ՚ի Պօղոս ՚ի ծեւնադրութիւնն եղիկոսապատճեան, Դասթի պատրիքինը գալիս փախանքդի, և Գրէսրդեաց՝ առաջնորդին Արքայի, ոյց Եւ կառ զ նորակառոց դերեցմանատան, որ յարուարձանիւնոցն առաջապարայ, տեսանել զենութիւն օրին նորա: Դ սկզբանէ անտի գերեզմանաւունիր Հայոց ՚ի ամեն քաղորբի լեռ են անզաւաւար: Ըստանթիւն իշքեալ դերեցմանաց ՚ի պիրու Ա և Հայունա: Հայութական կազմակերպութիւնն և Հոգեու պատակաց նորու նախանձ բարի՝ շորջ պատել դիմումն, որ յարիստեալ իշքեալ առան է նախնական նորա, և մշտադինաւոր բնականթիւն յեւնորդոց: Վանարց և Հայաստան Փախարքային հայութիւնն զատ զնու լոյնուաւալ շուրջ վեհեւեցեալ իշքեալ, խաչ քանչ, և սկզան ժերմանագը հանդանակել ՚ի շնունդիւն պարզածեալ ու մասն պատասխան պատճի պատճի, որ առան Խ. օ. օ. մաշտի Տաճկաց: Պայնակէ և այս համար կամաց անուն քաղաքացին Պայնակէ Տաճկաց:

РЕДУКЦИЯ

卷之三

Աւ դաստիան ՚ի բերան Աւոլորդս . և
կող մասց նու իրը . հարեալ ՚ի շամթից կոյծա-
կան , և ըստ եւ իսկ օնքթիթ առջ հայեր յա-
լին . յորու նկարնեալ երեխն պարզ երեկնը . Վ. Բ.
տառան մէշ ՚ի ժամ ճամփը առնեցը ՚ի ներքոյ տեսքոց
և կորդեր . և ուստի առավունքն աշխար լուր երես-
նորին . բարձր անը ինքարագոն ծաղկանց լուց զեզար
ամենայն : Ա լուր նէ զեզոյ յանձնին պայ ամե-
նայն : Վայր ամիս բարձրացաւ ըստ զմինեթա-
երեկնից , ամառ և եշտից նուռա խանջայն ՚ի մերոյ
տառեանց բարձր կուտար ամբոցին և ուհան յան-
կարծաւու հոյն : ամք Աւոլորդս օքաչան ՚ի մե-
րոյ նորդն . ինութեան առ ՚ի հոյն իրը . ամեն-
ուն ՚ի զալուսիւ . և հեեղ զարտառու զալուսիւ .
զօրին օգղունը կոյցանեալ զնիւր օքցարիք ՚ի նոյն
տեղուն և յազու հոնեալ հոն աշխ ՚ի նորոց
պարտ : Եշտ եղեցն , զարձնն հսկուք և եր-
երացարձր ՚ի զար աց : Զայնք նոց ու բախուրոց
զարձնուցին ՚ի զար աւ Աւոլորդ . յարուցեալ նորա-
մերունին յառաւ առ ՚ի յանցուն հայ : և հարուս-
տան հայեցեալ ՚ի նու հոյն առելին ՚ի բոյ

տակեալ՝ ՚ի կրծօցն դիմունց ծաղկանց չօրացեալը՝
կհայեայ հերութե Մարքանու, զորս եւս նմու ՚ի
ոշան միջոյ ՚ի մեռում առուր երաներոյ նորա .
հարկ ՚ի դեմուն . Հայութ մի վայրեկանա յուռեալ
զուս իւր ՚ի նուս, որը խաղաղին ընդ արխու . ա-
պա խնարհեցու ցեղալ զգութ իւր զուն գոր-
ծեր առագառան ՚ի հոգուն իւրամ դիմու-
չանաւ զարձու . յետու զի մի երբեք տեղոց զաւ-
զին, ուրանիոր տուարիայն, որ ուրին առնելը
զիս ՚ի կեմուն իւր կորեաւ ՚ի յուրիստան .
Հանոց ՚ի վերաց զարունա . հանց և ձեռնան — Առ-
լուդ թափառեր թըրի երերականոր ՚ի չկա և ՚ի
բարձու . Ըստին կարծեր նա այլունի մոռա-
պոյց զժամանակին, մասանոցը, զերջանիկութիւն
կենաց երաց — ՚ի պար : Հայտնութի երես, ո-
րովք ուշադ տանելը նա զենակիք քրոգորոց և շե-
նից առ ՚ի հոգեցայթ ել առ ժամանակի մէջ զուսորդ
ոգեստահեկ, ո պատկերունացին երթին զբացնելը, ո-
րոք երբեն խրախ առնենին զոդի նորու ո պատկե-
րանոց առաջն ոյն երջանիկ հայոն՝ ուր երրին
զաւանուն ողջոյն արաբու արաբութեանը անցուցներ
և պերեկայն մեծուն . յուսուլ : Եշան պարուն .
եռամբազին մեր արաբին, ոչ շնչեալ կարծեր նա
պայծառ քանակին գործեալը արձարծեցու . ՚ի հո-

գուղ նորին : Աչք ազգակենց Ուոլով : ու
հարեմ՝ իսկ բացակայութեան իմաց շնչել ընդ-
համ զոյ սիրոյ : ամենայս ուրեք : ուր դատին-
ցիմ և՛ որիակեց ընկցիմ : Թարշամեցոց :
Վատահար ի որմուռիս երկրիս : ամենայս ինչ
օսուն է վասն իմ : իսկ ի հայրենիք իմ : ամե-
նույն նոյն ծանութ : ամենայն ինչ միոյ իմոց եր-
ջանիս թեանց և հաւաաարիմ ի միոյ իմ : Աչ-
պատահեցոց նորին ամենայնքեք : այլ եղջյ ընդ-
հուն : թափառեցոց շաւը մոտըն բնակութեամբ :
և յաներեցին հետեւցոց շաւոց նորին ի խոր
անուստին : երբեմ լուսոց սկզբն նորս : Ֆակեց
գոշն : որ կայուացուանի զատին կամ զա-
տիքով յօգաբրի բաֆուանեալը : ուսուե-
ցից արտառարդ դհանագարաւոյն ստիցն շաւիկ :
յանդորրութեան անդ գիշերոյ ուշբարեցից դար

ամեր տնօքեալ գրումեալ կամ 'ի գիրս կենաց
'ի վեց 1846 ամբ սիկզոն եղաւ շնութեան, պայ
վերակացու եղաւ Շառջ Վեհրաւ Արքմանեանց,
երաժառաւուր երեւափառնի Առքը Արքակեանեկեւ
զեցայ Հաւլապարսց: Դ վերահաս ձմեռանալին
սունամանեաց արգելան ձեռաց շնորհաց: 'ի սիկզըն
գարեան, յօրժամ' կամցան մերաբին ձեռաց ար-
կանել 'ի շնութեան պարապաց, եկեւ մորաբի-
սաստիկ: Խրիստոս ործ մասն ընտէաց ընօպեցին
Շառջ Վեհրան Վեհրիմանեանց, զի երեխից: 'ի
Մասեաց ուն' որ յԱրքաւաս պատուի, և անտի
յԱսկաւի գեղջէ ցերցէ չուր 'ի վանաց Արքոյն
հակորայ Վեհրուց հայրապետին: Չուր բայեաւ
հայշեր, աղօթիք և ապառանախառն պայզ
տանօք պրոցի: Հաերանին Վեհրան Վեհրիմանեանց
ացեալ յալին որդիս պատուին առաջ՝ յան
ձեն կայտ դնալ անզը, և զնոց, և եկեւ ը-
ջուրն, և զնին չըսոյն եկն ուորմ ուրբեկաց, և
հալածեաց վայրատին: Վիճու եք հանգուցեալ
ալքապարդ եերանին Վեհրան, 'ի կողմանց Վարա-
կահայոց սպազեցաւ 'ի Արաւոտն խօվենաց կոչե-
ցեալ ժամանակահ մազգմիտն, որ սկսու բազում
գունե մահուն զործել 'ի քաշաքին և 'ի շնո-
հայ: Հաերունին ոյն, պաւանդամ ընտրեցաւ
ընկերական թեամբ ու ուսեմ անուանուեցի եւրոյ
Վեհրանայ, երթար համանուա Աէհափառ Վա-
հանայտաբետին 'ի Առքը Խօֆիածին, և քերել
անսի զինն հաշացի: կապանին Պ-եզարդն
շներկեալն արեամբ Յիսուսի Քրիստոսի: Ըստ
հանապարհութեան կոտաքեաց անհանչ
ացեարն ոյն: — Վիճուեա: Նու յայոսիկ ազե-
ղուացաւ թիւնու եք պատուցեալ: Վերակացութիւն
շնուանց պարապաց գիրեւ զմենատան: յանձ
հեցաւ: Վայ Վաղաթիելի Խզբուեանց և Երես-
փախանի Եկեղեցւայ Ծակերբեցոց Վարուան
Հրդագորեանց որբ Զանակուա աշխատութ կատա-
րեցին զշնուանի արեւելեան, հարաւոցին և հիւսիսու-
յին կօզունց, իսկ զինութիւն ար: մատեան կող-
մանն յանձնն կալան կատարել համառւեար
քաղաքին (հովերեար): Վայ դառ քրտնածան ընակ-
չաց, որպ տառուածաւհանց միաբանութեան կա-
թուողը նու աւտնիկ կանդնեալ կամ 'ի Հաւլա-
պար' եկեղեցիք ուորր Գներդ + և ուորր Վի-
ճան: — Վեհրականոցց շնուած պարապացն ու-
սանի և 'ի հետւու: Վիհափառ Հայրապետն
եկեղեւ մինչեւ: 'ի պահպան, էջ 'ի կուտան, և
ոկուա զնուել զինուածան, զինեթին, զիհմանու-
շնեաւէն կուռնուն, զանցու հետեղոց անձրի աց,
և զայ ամենայն որ ինչ վայել և այնպիսի եերա-

ուածոյ, օրդին տեղեակ և հմաս շնութեանց՝
Արք Ա Եհավոս. Հայրապեան քաջմութեամբ
ժողովրդեան, խռովն զիմելը յամեացի կողման
յերկորսագութիւն Արքազնառը Հայրապեամբ
շնչեց՝ ի զիմն ի քննի պատուացոց. Վեհրդ ա
Դասիմ վարդապետ Անկուացեալ՝ կատացին ի
առը Եկեղեցին Կառամա ածնի խոյ շնչ իրեւ
ցելց, և յետ աղովէից՝ զար ճատուցին ի առնա
ըի անդ, եկին յարեմակալց՝ գերեզմանառան,
ուր Ա Եհավոս. Հայրապեան հարցալ առջե
կոնուց թէ քանի՞ ձարք և ըլուրք աւին մասլ ը
շնութեամբ որուցն զար համարուեազ հան
գերեւայ եւ կառուցանել. Խըրե զենալով հա
սին ի հարուացին կողմ, ուստի զեղեցիկ ինն
երեւը տեսիլ խոյ շնչ եկեղեցւոյն, և աւերո
կը հնձանի երեւ. Ա Եհավոս. Հայրապեան ին
շնաց, զի անդ էր երրուն այցի ու ցայտատառհմ
իշխանացն Ինչքուգեանց, որոց անմիջի կառա
ցեաց են և շնչ լուսն, և զպարհապն նորս
ապաշխն մարտիկոց և աշտարակոց. Մնծու զր
գութեամբ խռուեր Արքազնառաւոր Քահանաց
պետն ի լուելու ժողովրեան, և մանաւանդ եր
կուց վարդապետացն այսց՝ Պատթի և Վեհր
գեայ, վասն տահմին Ի Եհարգեանց, որոց նովի
նեաց զըսութիւն և իշխանութիւն էր միուկ յե
ցարուն թագուարութեան Ա քաց, և որոց առնե
էր սկզբանաւութիւն նահանգաւահանն կոչուն
Մէլիտանեան, ոչը և ի հիմնարկութեան քայլ
քի (իր կ 550.ամ. Տաղասով) մինչև ի գրուե
Ապուաց զառչին Ա քաց, ի ձեւին ունելով
զառչ կառավարութեան, եղեալ են միջին որ ազ
գիս և հաւատարիմ պաշտանեց աքրոնի դրսն
Հարց և Վներալ Եհանական Ա պար Հնամէ
վեան Ինչքուգեանց, անգրանիկ իշխան Ա երին
Հայատանի յետ տիրեց անդ Ա պատց այդ մ
ի ախրականից Ի եւնականց նշանաւոր առանձ
զուր էր ի Հակոբաւամարտ պատերազմաց.

կան եկեղեցւո՞ւ այս պետքի, բարեհամեն երաթագ՝ ՚ի զիմն բանակետն եւ երեսասանեցրագ, չըդեռասաներորդ և հայեատասաներորդ զիմոց հետեւակալզորուն, յետ որոյ յանորդան ահան թեան ՚ըրին Ու հայուառելեան հետեւակալ գունդի Ալբագայի արար զիմունուզը Շնորհաւու յիրիրագ, ժաման. ԱԱՅՍԱՐԻ ԱՐԵՎՈՆ համեցու տեանիւ զժապահուց զանդի բազկացեալ, յաժանեցակ և պահեստի կամառաց երկրորդ բանուի ու անդակի հեծելազորուն, հանգեցն եցիք ձիամորթի պատնշագ պահեստի հրազդացը, զօրան եկիս ՚ի ընազ բարեկարգութեան և դասուութեան էց իրեւ հայեան, ԵԱՅՍԱՐԻ ԱՐԵՎՈՆ համեցու այդ տեսնել զբուռու նարական ոց ամս Ըստրի օժանդակ բնիստի հեծելազորուն. ՚ի 15 սեպտեմբերի, ՚ի 10 ժաման, առաւուու ԱԱՅՍԱՐԻ ԱՐԵՎՈՆ համեցու ոյց տեսնել զատական մարզից հեծելազորուն հրազդաց հանգեցն, ընդ կրթաթիւնու որոյ լրիւ չափ զառ դաշ, Հրահնոնդք կրթաթիւնու թեան զբուռ, և ՚ի 16 տօպտետերի. ըսրիր կան նախութեամբ լինի զիրու մեծի Վայոցի ՚ի 27 սեպտեմբերի ՚ի 11 ժաման առաւուու ոյց եթայ զայտածուցակի զնդին նարմանի եկաց ՚ի հանգիսի զիդաւեհձիզ ինազը ՚ի նախակահ, առար ընարեաց ԱԱՅՍԱՐԻ զիմ մի կահարա մարտարաշեր քիզաց, և ՚ի նոցանց կազմեաց զոր ժողոված զանդ հետեւ ուժական համարդակութիւն առաջ բարերորդ բահակի Շնորհաւու ամս յանորդան ԱԱՅՍԱՐԻ ԱՐԵՎՈՆ եղի համարդակութիւն համակ օրանիցց հետեւակ և ձիամորթի հրազդատվետութեան, զումարեց շուրջ զայտածութել գրադ քաղաքուու. Տեսալ զայտածեան զնդականդաւելիս զօրոց ՚ի նախակահ որը ՚ի մուզի մազում ոչ մի միջակայ քանի ուրախ եղի. յուզ ՚ի կոր այսորի յուած մասուցան սարսղան զօրախոց (ինչեւ և անտեքիցնեց) որը տրժաւուառ ՚ի համարդակութեան աստիճանուու օքիցերութեան ՚ի 18 սեպտեմբերի միւսոնդամ մասուցան նոյն սարսկար գզամալքը եղի և համայնքում զի զիտիսուզ մարզց գառատիրն կրթաթիւնուց հեծելազորուն իւրուն հրազդատակեան թեամբ. ՚ի առ հրամայեց յեղահօրծում որոշու տաղ նշան շրջաթարհեան ՚ի բանակ հրագերորդ հետեւականարարի զօրաց, որը ՚ի թարթել ակնու զտոն զննու զօրութեամբ մասեալ ՚ի պատերազմ. ՚ի հինգերոց ժաման յետ հայուասի առուր հրակցան ՚ի անջան Վայոցի տեսեացն զօրախորը զօրաց, եկելոց ՚ի նմին քաղաքի Հետ հաշաւ ԱՅ-

յու և թարշանմեցաւ ուրախութիւն իմ : || 25
հայեցեալ աերջանկոթիւն ի՛ ու տեսնեմ զնա
աիբեալ նախն այլայ ուրուք , Առաջ ՚ի որո-
ւութենէ : Դկեալէ առաւուն , ծիծուն ՚ի ներ-
քայ անօգօք քոջաթուի . Խոխախու , հազին մեզնա-
ընէ անցող ընդ մակերեսու ծառոց , և առաջընքը
աշնանափնչ ՚ի ջրշեն անկցին յերկիր . յոյն-
ժամ , Մարիամ , հայեցեալ քո ՚ի բարձրացչն
ամրացէն առաջեն . Եթեաւ ու առաւուեան , վասն
է՛ այդայի կանուի զարթեալ ՚ի քայլու : Հնդկներ
զարթանի : Վասն է՛ մերկեա զակեղեցիւթիւն
՚ի ծառոց . Վասն է՛ հոգուած իմում պահին
միշտը անդույուր : Եցես ՚ի բայսոս ծաղիածին
մերեւել ՚ի մասց զթականելիւն ունեն , անդ
քեցիր գերեզմանառան ուր . Խանապարհու ընդ-
հավանեալ բազմանեայ հազնեաց տեսքու զու
գերեզման նոր . զակի քայ մօտախորհ յառաւեցեա ՚ի
նու : Ըստ եզրին մարմին երգեցին || Առաջոց , առա-
ցնն բեկ օգենորդը շնուտկանց : Խազվանալ աիբութե-
շուշը զեկերեցմանա իմուլ : Դա յուշ բերցես զու
զուրախափ մեր զոտացնին ՚ի յուշ բերցես զ || Առաջոց
երգեցին , գլխակորեալ ՚ի պատճետ միջրադրձես
յամացին , յուգուշ հանեալ առաջես . սիրերնա զիս ,
բայց նա ինցն չէ յաշխարհի : Եցեկանին գոզզես

Յիշանացը , յրբամ Ավագդ զիս էսու յէ
զերս ազիեր , յօնդիման ամրոցին Բակոցը :
Մնդ ժամո ձիքս թաղեալ ՚ի ախուր մտախօսուն
թիւն՝ հոյեր ՚ի ժաման թիւն Մարիամն . աչք
նորս ՚ի մեջիք առաջին խոզին զու ո հաս
զին . . . Ռազը ՚ի զուր . խօրին մթաւթիւնն
թագաւորուն յամրոց Բակոցը : Ըստին յու-
ր՝ մասս վերջին նշոյլք որուստին մշամարենն
Հայրենի երեսուն լուսին կատարեալ . հանդայն
հրզին մեծի երեւալ ՚ի հետատանէ , ամրոցն
պլատին ծածկեալ էր լրաց նորին Կորոց Առ-
լազ պարզապես նշմորել զամենայն . պատուհանը
բաց էին , զրունք մեծամեծք ոչ պիտելը ՚ի ող-
նակի Խոնչեն փոյթ ընդ փոյթ ՚ի ծցնիք —
յականար պատեցաւ զնովու ոճ : Օ մ նչ-
ուունք պար գնաւա ածէր ոճ . էր վասն այսպէս
մթաւթիւն ախէն ամրոցին Բակոցը : Օ մ նչ-
ընդ քեզ անցք տնցին Մարիամն . — Առողջ
անցեալ ընդ հուն զետոյն երթոյ ՚ի հանուպարհ
ընդ մէջ թփոց . եւեալ որպերանայ ՚ի կատար
լերին . բազում անգամ զիս առան , տնկն
զնէ . լոյ և մշնէ . բաց ՚ի հեզզուս ալեաց
մտակին . ոքը սոզոկեալ մոտնէլն ընդ առաջու-
նէր զի ծիծան կացախրէր զնուռու , և էր զի

ուղարքը տառանի լոզ յերկիր ունեածէն : Օքնչ
նախագուշուկ յինի ինձ լուսթիւնկ ահաւոր, զո-
ցես Ասորդ երկիր զադին հայեցեալ զիրքաւ :
Եւ ահմա յեղակարգւուար յաւու նու ՚ի մօսոց րդ-
շըշեւ ձայնի . . . ան վազա տանոյք . . . ը-
րոցեալ Խուփր ընդ ոսիք նարո շաւանչին . . .
Խայն ուսկաւ, ու ոտիս մերձ բայեւր զունին
ոսքին . . . Աւոլոդ Թագեաւ ընդ թժունք . . .
աւեսանէւր նա զինն մի . . . լուսին լուսաւարէօ
վերեան նորտ . . . Հանեւու երգեկին զատա-
տինին Օքա զօքերցեալ ընկեր Խորիսու . . .
Աշնու նմու ընդ աւած . . . Օքա հետաց մե-
ծածան և ծածկեաց երկարութէք ձես ոք զերեան
իւր . . . Պատասան լեռնք ինձ զարութիւնք
իրինից աղաղակեան նու, և աւսի, ահաւոր,
ջղի Աւուզաց աւեսնեմ : — Ենիկանէր նա ՚ի
մերոց դարպահաց, եթէ Աւուզայ չէր ընդ գեր-
իեալ զիս : . . . Օք եղի չեզ, բացի մասն
Օքա : Օք զարհարի Ավագաղոյ” : Օքա
զարդանի հարկանէր և աշ իշխեր բանալ զայտ
իւր, աւեսանազքեան յերեսու իւր զիւնան խաչէն,
և ազօթէր ՚ի որսի իւրամ շերմեռանզագոգին :
. . . Ի յուշ ըեր նազեւիդ իմ Օքա, հայեաց
յիս : Անձ ես մեռեալ, Աւուզա իմ կենուա-

բայց համեստ անոնել զայտորի ունտեղ օդի ցերս, որը ոչ հաճեցան առնաւ զօջիկերութիւնն ի 19 անգամ մէրքի. ԿԱՅԱՐԵՐՎԱՅԻՆ հանդեպ արար անհնային զըրաց միահացայն, և շու արշաւանց հրատարակեաց գեղ ՚ի քաղաքին՝ Արմավիր դրուդ, և յոյժ ուրախ նու ընդ գեղիցիկ կարդ նայու և ընդ քաջախորժ կրթութենաւ Բյուզանց հայութիկն հերուկուր ՚ի ուստի հանդարականացին թիւ անցան Ա թօնեւ, չու արար առազդէմ գեղ ՚ի Ա թօնից, ուր և հիսու ՚ի 20 սեպտեմբերի. ՚ի 11 ժամու երեկոյի. ՚ի Տանաօպորնիւն իրեւ եհան ՚ի քաղաքին Ա ժամ, ՍՈՐԻՆ Ա ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒՆՆ բարեհաճեցաւ ոց առնել հաւշար ժիկ ուղարտեցին, որ նոսի կոչիւր Առինց, ոյն այժմ ՚ի բարիս թագուհուց.

— Եւթափիկ դար, յորում ամենայն աղք և
ուշեայն ժապավագը քաջ նաևցեալ զպիտանու-
թիւն բուռարութեան և առանք, իւրաքան-
չիւն ժուել են գեղեցիկ նախանձու. ՚ի հաս-
տանել ՚ի քաշարու և ՚ի զիւզու, ՚ի հայրենիք և
արտաք հայրենից զիպուս ու ՚ի բուրելը.
Ըստիւն մանկանց, Պատմեմք և ուրախանակը
նոր ուր ձեռնարկութիւն Հրեից ժապավագեանն
ըստիւնց յ(Օ)պեանց, որը յակի յանդիման
օնակու ցիւր ոզաւոս ունման, թէ ՚ի վաճա-
ւականութեան և թէ յայլ կենցագագուտ Առ-
արկութիւնն, միաբան հօգումք և միաբան յանիւ-
ի ծախուց իւրեանց հաստատեալ և բուեանց
չորսց յ(Օ)պեանց քաղաքի.

Պատկերը ամոց է ներ-
այս թեատր Արքին Աշխատավճառ թեատր Հո-
արարձու ի առաջնութեան մասին Օգհանց զաւա-
րին ։ Երբ պարագանեան հարդուկան Բառ դշյակեց
առաջարին Հարեց աղօթ և ցին վերկար կեանու Մէծի
ԱՅՋԱՐԻ ։ և առենուց Օդաստափառ ընտ-
եաց ապա երգեցին պատագո յօդին ալս վոնի
մակիրուս Վասնոր Տողաժեալ և ին աշակերտը,
ուցիւք և բազմաթիւն Հարեց ։ Դ վախճանի
Ըերգան դաշրւունի Հրավարատին, սրավ Ելոյ-
տիք սոցո բանու զնորդարան և զնան, ո-
չ յ բնաշատ եղեալ, եր բան տազբան ։ Դ ըե-
անու ողաց և սահնդեաց Հաստատեցը զօհ-
ուի քո ։ Բ բազիս ահօ սիր նեկ բարեկալոց
թութեան հրեց Հաստատեան թեատր յ Ծոյե-
ց քաղաքը ։ ուրանոր ցայտվաց մ.ծամեծոց
անկած միայն ու սանեին ի առա իրբենց զնոյ-
նի բարգառն ։ Վ ըժմանի է զավութեան և պա-
տուց ոյո Հաստատեան թիւն, որ նշ գրանուլք
այս ձեռն առ կը թութեան ողացաւ մանելոց

իւրոյ ազգի , այլ և ՚ի միջեւ սնթիւ հոգոց առ
և արտկան ձեւնարկով թիւնց ոչ ինոյէ զոշնու
առնելինու և զժամանակա վասն աղքօգուա պարէ ու

Առանձին առաջինքն է զպրացին յայնքի
պարսփն լինել հաւատագիտաթիւն, ունին
լշշուն հըեց, և զուբ Առուաց և Գաղցիացոց,
աշխարհադրուի, թշուաքան և, հաշուեամ մարդ վա-
ճուականուն, իանոնք տահարական գացնազրու-
թեանց և պայմանագրուն, և զայերազգրութիւն:
Վահով, ՞ի թաղն կոչեցեալ պետ-

լովակի ՚ի 10 Անդամները յեզրի ործուուն
Հարտեցաւ հրղեհ ։ ող աւեալ զժամ ինչ
և գամ բան զամ ըսրբութեալ ՚ի առափեհ հայուսը
շնչելոյ ՚ի հեւսիսց արեւլլց ։ ՚ի փոշի զորձոց
քառաւոն 29. ընդ օրս եթ մի արքունի ամբողջանց
ընպեշեցաց և իննի ինքանք ։ Առու գազայն պատճեան
հրկեցու թեանս տակութիւն չէ յոյու և ոչ կար
ձի թէ ոյն ինչ զործ կամաւոր եղուն նադործու
թեան թշնամու աւրուք ։ Ա նաև համեստ քա-
զապի ՚ի հրդի հետ յայտնանի համարի լինել 53,944
ուորդի արծութեաց ։ Հուզըն պիտպէս արագու
թեամբ տարսծուներ և անդուպաշտու Տօքակեր
շնչուածն և մինչև ուր միայն եկամ անգամօք
Ըստիկեցաց զամանայն ՚իւթեան փոյսիկ ։ և զամ-
պարս ապիւասիերու ՚ի աեզն տեղին կործ անեաց ։

— Դ աղան . 23 Օդոստուի : Վ եռերկը մնէ
յատաջ մեծիցից լուս պատրաստութիւնը՝ ի քա-
ղաքին հասն եամբ հետարքի ժամանակ եամ մեջի
և հանգիւաւար աօնս խմբութեան . բանդի վեհ
ամբոնոյը հօյսկազ արձանն իսկո՞նկալ յան-
ման միշտակի և՝ ի ժառան հաշտեաս պահանակեց
ծիւ Առասաց Առեթամբերի . շրեղ եր արքին եալ
առլայտատուիք բարձրացնականին զարարատուիք կամո-
զիւ և ծառանենին արկաներից ամբինին նոր եղեալ .
Ինդ յաւանալ առ առանեն՝ ի 23 օգոստուի ըստ
Տեղին մոլ գեկն զանդագունդ է կեսու խոնեցու
ի վայրակութեց Համալայուանին և եակու զայն
մարք այս ծառացեալ . ի կարգս սկսուեն .
Վ րտաքին սանդուխոց Համալայուանին . որը ա-
ռաջնորդ են յեկեղեցին և՝ ի գոհինեան կյալ յեր-
կանամեր ջարդարեալ ենն ունակն . ծաղկամեր
հեռաւ որ ոչ խորհաց և ըստ ին դիմութիւն զան ա-
նու շահուորութիւնութեք ի թեանց . իսկ սեղենն առն-
դաւանդն . որ հանե ընդ ժոյրադարին , մինչ ՚ի
սեղի առնենին և արձանն ուն եալ եր գոյսէ-
անդ զորդքը . Եթես արձանն առն իսկալ է առիտակ
ոզով , և արդ առեալ ենն զնսդու կիւտրուրը .
Տաւածոյ պատկերը նուինի և արգի հօյսկաւոր
որուց առնենց ազգաց . որը զագեցն ՚ի մի մար-

Համարեալ էին ասաւանք 'ի տօնակամբութեան ըն-
կերպակցին թրեանց : Ա մքինն զարդարեալ է
սառավը կաղաքնեաց : Ա սառանք գասազաւ կանդ-
նեալ էին աշակերթը Երկու չեմարանի
Դաշնիք համալսարանին այս չեր յառելեալ զ-
գագու ։ այլ անկանուց զատեալ առ արկույք էին
ամթուն և զրաւեզանն հո շահաւագ բանառեզին
Դաշերժամինի ։ և ՚ի մերայ գրաւեզանն եղեալ
էին թանգարաններուն և առ ազմաննեն և այլ
գործ էք զբան թեան ։ և մի համար 'ի զրաւեզաց
նորա զաւառը կազմեալ ։ Ա Հեաի եղեալ
կայը և ձայնաց պատկերն նորու :

Յիշ սրբայ պատարացին սրբազն Արք-
եպիսկոպոսն Ալագինիք Հանդիր պատուի Հա-
ղի օրեկումը և երեւ պաշտօնաւոր քայլուքնն
են Եկեղ ՚ի վերոյ ամբիոնին , որ յարգարեաւ
էր յառաջ մահարձանին և սկսու վերպ
թաքնչն .

Սքնազ էր յոյժ աեւդի հանդիսիս , ով
պարզ կազմուակ եթերին ևս առանել զուար-
չուի զարձեր պայն . յիս կառարկնեն կարգի թաց-
ման , ի մեր տաճն զմուրակացն յերկուայ մա-
հացնանին , և Արագած հանհանցաղեան պար-
կեաց զառ պհնառակ ջրով .

զեսականոց Տառք ՚ի գովայնիւն մեծի տանս ,
որում և բաշխանդիւնն ախորդանոց ունենացիր ե-
ղի . Իսկ առևնազպիրն ընկերութեան . պիտ-
ուաց ազգային դրական թեսն՝ ՚ի վախճան իւրա
Տառք ՚ ծանցը . Յէ ընկերութիւնն անհաջող
անհաջոց ունել զմիաստի առաքն , յառա-
կան զնեցաւ կովուզ ունեալի զանառակզիս +
սահմանաց , զի միւրտանչիւր ամի յաւոք
յոյնիկ կառարեցից Խաղով տօնաբնիքութեան ,
որում և անզամք պեղուն ուքք Հո չափաւոք զի-
տաթեամբ իւրեանց և Զամազիցը վասն ազգային
յաւառաւութեան .

Հանդէմ կիրեցու պատ զի հանգիստ
կանք հըսկէցնան ի հացկերովի, մածածալու, ու-
րանոր մատառուկնեցն բայսէք վասն կենաց
Նորու աշխարհանեւ ուժաթաթեան Օգոս-
տափառ Վերջառառունին, մէ բարօրութեանը իրա-
ռառանի, Պատանու համարաբանին և ոչը:

БІОСУРГІЧНА

ԳԵՐԱԿԱՆ

դուրս է կայսերական ինք կը ունեա Մարիա-
մա, և Պատու ծանօթիք առնեաբանցու եւս ունեա-
կ մի եւ կենալու պատին պարզեցն — որ հազիւ հաշ-
արոց առկաս մի ուշաբիք եւ երկու զայտ իւր-
ագու առաջական արգելոց վայն ինկ զ Անդրա-
նական, և հարց նու ։ Առաջ երկու նորու Են-
դու առաջական, հայեցու ամք նորու զայտեցու-
ագ, ճայն նորա ժամանք ։ Ահ բարեմայի ու-
ղաց ։ զի՞ հիմք այսը ։ ։ ։ կը բայց երթիսուք
ունի — անդիք այց ահաւոց է ինձ ։ Փաթօն
և զիշեր լինիցի ։ ոչ որ կը մեր շինականուց
ոյ առաջանար կը ժամանա յոյտիկ ։ ես ինքնին
աղակցոյ մեղիսութեամբ յանառախի ։ հե-
տագու առաջն Աւգուստ ։ տեղիս տհանոր է ։ ։ ։
կը երթայր զատածեաւ ։ ձգելու կը հանգեր-
ի ։ Աւուղայ և յընթաց երկու վայրենից
անձնեցն յեզերս լուսափառ ապեկր ։ ։ Օդու,
ուս Աւրագ ։ ես ոչ երթայր յառաջ և ոչ
ողց զընեց երթալ ։ կամից հասու լինիլ մաս
տհանոր է յաշու բայց տարօն Բակայի և զի՞ նը-
ցը անցն ընդ Մարիում ։ Աւաղ առարի-
պարդ Աւաղու ։ զարմ ու ուս այսպէս անդեպ
ուշանեօ ։ ։ Եսա ինձ նախընդ իմ Օդու
մանց անձմ գընեց յանուն տեառն ։ Յա

առթիւն խորհուց չ սպազոյն է քան զմահ : —
Ապա նը է, Աւորդ , ունը ինձ զըր յանկո բա-
զանձեմ : Անս տո ը թեր իմ . առանձուրչէ
այսորհա ահաւոր , վասն զի ուեանիմ և յայն
ոյս ապքերն զիմնիմ մեր : — Բազման արա-
րիանին : Աւորդ զայզանի հարկանիր , պատ-
րա նախագուշակ իննին ահաւոր զըուացն , զըր
պատմելոց էր (Օքա :) Բազզուն Աւորդ ,
ըստ բարձրւու փոխալ են վայրը ամենայն ըրե-
նիսի , յորում Թողեալ մեկնեցոր ՚ի դեզին
Արմեն : Այսպէս սկիզբն առնելու նու պատմա-
ւեանն : *Պատմեցաւ բնիկը իմ զիւահուու-
ութեամբ : Ահ . բազմագութեղ Պատմաւ :
Եր վասն է խորհեցաւ նու ՚ի որտե նորի և ապօ-
հաւառաց ՚ի նենդուու խառաւնենա Կովճաւորին,
կողմար , քայդ Մարիամ զայրիեան մի ու քա-
րքեաց խորհել զքին : Օ՛ զայրիեր խղճամբին,
որդամ պատրեցաւ իրեւ զերիխայ յանկեայ գոր-
աց , յուրանց , ՚ի ժամանեաց , զօրս ընծա-
ռեաց նու խոսն Ռոկդայ , և զանայն յոյս ետ
ուածի , ոյսինքն և փառիլ ՚ի հայկաց բազ-
ման Քենչայ խոր զիւեւակոն զե զեցկութեամբ
առաջ , նու բնինին խորեց զմանն ՚ի ժամանե-
ամբ : 217

